

Krátký film: Prof. Günter Schilder v Mapové sbírce PŘF UK v Praze

Jeden z nejvýznamnějších žijících nizozemských odborníků na historickou kartografii, Günter Schilder, zavítal v roce 2014 na Univerzitu Karlovu, aby si prohlédl světové unikáty. Byly zde totiž nalezeny dosud neznámé nástěnné mapy z 16. a 17. století. Z této jedinečné události byl natočen krátký dokumentární film.

Pravděpodobně největšími poklady mapové sbírky jsou nedávno objevené a veřejnosti naprosto neznámé nástěnné mapy, Německa od Frederika de Wita a rukopisná pergamenová mapa Evropy od Everta Gijsbertsona.

Dokonce ani jeden z největších odborníků na nizozemskou kartografii 16. a 17. století, profesor Günter Schülder, působící na univerzitě v Amsterdamu netušil nic o jejich existenci a obratem přijel na pozvání ředitelky Eva Novotné do Prahy, aby mapy prozkoumal a popsal.

„Naše spolupráce byla navázána díky tomu, že jsem hledala pro restaurátora předlohu naprosto zdevastované mapy Germánie,“ uvedla Eva Novotná. „Profesor Schilder i ostatní odborníci byli nejdříve rezervovaní a někteří mi dokonce s despektem odepisovali, že nemůže jít o mapu de Wita, ale když profesor dostal rešerši z našich nástěnných map o objevil mezi nimi i Gijbertsona, neváhal a okamžitě se objednal na návštěvu ve sbírce, kde pravost autora mapy potvrdil,“ dodává ředitelka sbírky.

Nástěnné mapy evropských zemí od F. de Wita jsou, na rozdíl od jeho map 4 světadílů, velmi unikátní. G. Schilder k mapě Německa uvedl: „V minulých čtyřiceti letech jsem procestoval již stovky světových knihoven a sbírek, abych vyhledával raritní nizozemské mapy. Zajímal jsem se vždy o nástěnné mapy z 16. a 17. století. Je opravdu ohromující, že jsem dosud nikde jinde neviděl kopii de Witovy nástěnné mapy Germánie.“

Dalším průzkumem po světových sbírkách E. Novotná, zjistila, že mapa Německa je opravdu světově unikátní a vlastní ji pouze Mapová sbírka UK v Praze.

Pokud jde o Gijsbertsonovu mapu Evropy, jsou známy pouze 4 podepsané rukopisné mapy tohoto autora, a ty jsou uloženy v Sydney, Paříži, Florencii a v Mapové sbírce v Praze. Po shlédnutí mapy Evropy profesor Schilder řekl: „Byl jsem ohromen krásou této nástěnné mapy! Ve vaší sbírce se nachází jedno z největších děl rané nizozemské námořní kartografie! Mapa je fascinující kombinací kartografie a umění.“

Obě mapy byly zrestaurovány v roce 2014 v dílně RNDr. Miroslava Širokého CSc. Stav mapy Německa byl velmi špatný. Hlavní příčinou bylo mikrobiální napadení, především v centrální části, paradoxně v oblasti Království českého. Při dotyku se mapa rozpadala až práškovatěla. List byl podlepen plátnem, které bylo degradováno plísní. Papír byl velmi zahnědlý. I měření kyselosti papíru vykazovalo vysoké hodnoty. Koloryt mapy byl málo zřetelný. V průběhu restaurování byla mapa sestávající z 29 slepených listů nejprve rozdělena na samostatné listy, jejichž povrch byl očištěn. Netkanou fólií byla fixována lící strana mapy, aby nedošlo k uvolnění dalších fragmentů. Postupně byly podniknuty další očištění a fixační zásahy. Opravené mapové listy byly fixovány na nové plátno. Celá mapa zůstává uložena za stabilní teploty a vlhkosti v depozitáři navinutá na nekyselém papírovém válci o průměru 22 cm. Rozdíl mapy před restaurováním a po něm si mohou diváci prostřednictvím filmu sami porovnat.

Mapa Evropy byla sice v poměrně dobrém stavu, ale i zde docházelo k zdlouhavé práci s pergamenem, který byl pokroucený a bylo nutné ho nahřívat nad vodní parou a vypínat na vypínací desce. Další potíže způsobily muší exkrementy, které musely být odstraněny vzhledem k jejich mimořádné degradační potenci. Povrch mapy byl mechanicky očištěn. Barevná vrstva malby byla fixována k podložce lokální impregnací. Bližší údaje o restaurování se nacházejí na stránkách:

<https://www.natur.cuni.cz/geografie/mapova-sbirka/mapova-sbirka/restaurovani/restaurovane-mapy>

V rámci pražské návštěvy v Mapové sbírce byly natočeny ve spolupráci s Michalem Rezkem z Centra informačních technologií 3 vstupy, v nichž profesor Schilder postupně hodnotí Mapovou sbírku UK v Praze a poté obě unikátní mapy. Sestřihem, titulky a dalšími úpravami vznikla jedinečná prezentace unikátů z Mapové sbírky PŘF UK.

Profesor Günter Schilder se narodil v roce 1942 ve Vídni, kde vystudoval geografii a historii. Poté získal stipendium na univerzitě v Utrechtu, kde začal jeho vášnivý vztah k nizozemské kartografii. Publikoval řadu významných monografií i periodik, stal se hlavním editorem slavné edice *Monumenta Cartographica Neerlandica*, kde se vydávají a popisují staré nizozemské mapy od roku 1550 do roku 1800. Ve svých dílech se zaměřoval zejména na námořní mapy a nizozemskou Východoindickou společnost. V roce 1981 získal jako první na světě titul profesor v oboru historické kartografie. V současné době pracuje na monografii o nizozemských nástěnných mapách, kde budou popsány i rarity z Mapové sbírky UK v Praze.

Detailní popis filmu:

Název: Profesor Günter Schilder v Praze

Délka: 15:26 min

Vystupuje: profesor Günter Schilder

Natočeno: 16. 2. 2014 v Mapové sbírce PŘF UK

Vyrobeno: v Praze, 2015

Scénář a režie: PhDr. et Mgr. Eva Novotná

Kamera, zvuk: Bc. Michal Rezek

Střih: Bc. Michal Rezek, PhDr. et Mgr. Eva Novotná

Asistence: Ing. Lada Nevorálová

© Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Mapová sbírka 2015

Film dostupný na: <https://youtu.be/cnx9IFSUIql>

Kontakty na autorský tým:

PhDr. Eva Novotná, novotn48@natur.cuni.cz, T.: 221 951 355